

Özgür Toplumda Fakirliğin Panzehiri: Piyasa Ekonomisi

Türkü Yurtsever

Dokuz Eylül Üniversitesi
Çalışma Ekonomisi Bölümü
3. Sınıf

Özgür Toplumda Fakirliğin Panzehiri: Piyasa Ekonomisi¹

Kısa Bir Giriş: Özgür Toplum

En temelde herkesin barışçıl, özgürce ve müreffeh bir toplumda bir arada yaşayabilmesi için özgür toplum anlayışına ihtiyaç vardır. Özgür toplum, bireyin ifade özgürlüğünün yasalarla güvence altına alındığı, mülkiyet hakkının yaşam hakkı gibi asli olarak korunduğu ve bireyin hiçbir baskı altında olmadan*(bir başkasına zarar vermediği sürece)* inançlarını ve fikirlerini özgürce ifade edebildiği toplumdur. Hayek'e göre, *"Özgür bir toplumu özgür olmayandan ayıran, birincisinde, her bireyin tanınmış ve geniş bir alana, hükümet otoritesinin müdahale etmediği korunmuş bir sahaya (protected domain) sahip olmasıdır."*

Özgür toplumun değerleri (*özel mülkiyet, özgürlük, hukukun üstünlüğü, sivil toplum, barış, adalet, hoşgörü, demokrasi, serbest girişim, insan hakları gibi...*) ve zenginlik arasında doğrudan bir irtibat vardır. Tarihsel bir analiz yapıldığında, müreffeh toplumların aynı zamanda birey hak ve özgürlüklerinin yasal olarak güvence altına alındığı, hukuk devleti ilkesine riayet edildiği, özel mülkiyet anlayışının benimsendiği ve bireyin negatif özgürlük alanına keyfi müdahalelerde bulunulmadığı toplumlar olduğu görülmektedir. Bu birliktelik bize tarihsel bir tesadüfü değil, zenginliğe giden yolun ancak özgür bir toplum anlayışı ile gerçekleşebileceğini göstermektedir. Dolayısıyla özgür toplum anlayışını inşa etmeden, bir ülkenin iktisadi anlamda kalkınması mümkün değildir.

Fakirlik meselesini rasyonel bir biçimde ele almak, tartışmak imkânsız denecek kadar zordur. Konu açılınca hemen hisler ve temenniler devreye giriyor ve mantık dışarıda bırakılıyor. Ancak gerçek anlamda sorunu çözebilmek için duygulardan çok rasyonel bir çözüme ihtiyacımız var. Bu bağlamda öncelikle sorunu tanı(mla)mak gerekir.

Fakirlik Türleri: Mutlak ve Nispi Fakirlik

Bir literatür taraması yaptığımızda fakirliğin mutlak ve nispi olmak üzere iki türü ile karşılaşmaktayız. Mutlak fakirlik; bir insanın fiziki varlığını sürdürmesi için gerekli

¹ Bu yazı Liberal Düşünce Topluluğu tarafından düzenlenen "Özgür Bir Toplumda Fakirlik Sorunu Nasıl Azaltılır? Zenginlik Nasıl Oluşur?" başlıklı, ödüllü yazı yarışmasında birincilik ödülünü almıştır.

² Butler, Eamonn "Hayek", çev. Yusuf Ziya Çelikkaya", (Liberte Yayınları, Ankara 2001) s.44

olan en temel şeylerden(*yemek-içmek ve barınmak*) mahrum/yoksun olmasıdır. Nispi fakirlik ise kişinin, toplumun geri kalan bireylerine nazaran daha az tüketmesidir. Bir başka ifadeyle, istediğinden, arzu ettiğinden daha az tüketmesidir. Bu durumda önemli olan mutlak fakirlik sayısını azaltmaktır. Nispi fakirliğe yönelik herhangi bir girişim(*gelir eşitliğini sağlamak gibi*) evrensel fakirliğe yol açacaktır. Çünkü iktisadi anlamda bir toplum ne kadar zengin olursa olsun nispi fakirlik her daim olacaktır. Elbette nispi fakirlik eşiğini yukarı çekmek mümkündür. Ancak yeryüzünde mutlak anlamda maddi bir eşitlik sağlamak mümkün ol(a)madığı için nispi fakirlik, tarihin her döneminde olmuştur. Ve bundan sonra da olacağını söylemek bir kehanet değildir. Atilla Yayla'nın ifadesiyle,³*"Ancak Tanrısal bir irade nispi fakirliği ortadan kaldıracaktır. Bunu yapan Tanrı, yapılan yer ise cennet olabilir."* Bu bağlamda önemli olan mutlak fakirlik çizgisinde yer alan bireylerin sayısını azaltmaktır.

Sonda söyleyeceğimizi baştan söylemek gerekirse, fakirlik veya zenginlik herhangi bir dinle veya ırkla ilgili değildir. Zenginlik etkin çalışmakla, çok üretmekle, kaynakların verimli şekilde kullanımını sağlamakla mümkündür. Bir başka ifadeyle, zenginlik veya fakirlik iktisadi yapılanmayla ilgilidir. Bu bağlamda bir toplumdaki iktisadi yapı/*ekonomik hayatın organize biçimi* bize o toplumun müreffeh seviyesi ile ilgili bir ipucu verecektir. Henry Hazlitt'e göre,⁴*"Ekonomik hayatı organize etmenin yalnızca iki yolu vardır. İlkinde, ailelerin ve bireylerin gönüllü tercihleri ve gönüllü işbirlikleri ekonomik hayatı organize eder. Bu düzenlemeye serbest piyasa denir. Diğerinde ise, bir diktatörün emirleri bunu yapar. Buna ise kumanda ekonomisi adı verilir. Ekonomik hayat, esas itibarıyla, bu sistemlerden biri yahut diğeri ile organize edilir."* Piyasa ekonomisi, mutlak anlamda kumanda ekonomisinin tam tersidir diyebiliriz.

Kumanda ekonomisinde birey bir amaç olarak değil, hedefe giden yolda bir araç olarak görülür. ⁵*"Bu sistemde özel mülkiyet ya hiç yoktur, ya da şeklen varsa bile, üzerine konulan fiili ve potansiyel sınırlama ve baskılar sebebiyle gerçekte disfonksiyonel duruma düşürülmüştür. Dolayısıyla, kumanda ekonomisinde kurallar değil, emirler ve talimatlar vardır. Her birey, her kurum kumanda ekonomisi mekanizmasının tamamıyla iradesiz ya da kısıtlı iradeli bir parçasıdır."*

³ Yayla, Atilla "İktisat ve Hayat", (Liberte Yayınları, Aralık 2007) s.79

⁴ Derleyen, Yayla, Atilla "Piyasa Medeniyeti" (Liberte Yayınları, Ocak 2004) s.89

⁵ Yayla, Atilla "Devletçi Zihniyet ve Piyasa Ekonomisi", (Liberte Yayınları, Ocak 2001) s.30

Tarihsel bir analiz yapıldığında piyasa ekonomisi/serbest piyasa modelini benimsemiş ve özel mülkiyet anlayışını özgür bir toplumun vazgeçilmez ilkesi olarak görmüş toplumların, diğer toplumlara göre daha müreffeh olduğu ortaya çıkacaktır. Bu bağlamda fakirliği azaltmakta veya zenginliği oluşturmada en iyi yol, şüphesiz piyasa ekonomisi modelini takip etmekten geçer.

Piyasa Ekonomisi Üzerine

Piyasa ekonomisi, özgür bir toplumda ekonomik hayatı organize etme yollarından sadece biridir. Bu bağlamda piyasa; ne bir Tanrı, ne bir cisim, ne bir mekân, ne bir özne, ne de bir kolektif varlıktır. Norman Barry'e göre,⁶ *"Piyasa, bireyler tarafından, arzularının etkili biçimde tatmininin bir mekanizması olarak kendiliğinden geliştirilen bir sosyal kurumdur."*

Piyasa ekonomisi, fakirlik sorununu çözmede ve hayat standartlarını hem kantitatif hem de kalitatif olarak yükseltmekte alternatif(ler)inden çok daha üstün olmasına rağmen, bir çoğu ideolojik olmak üzere haksız eleştirilerle karşılaşmaktadır. Bu eleştirilerin başında, piyasa ekonomisinin sınırsız kâr arayışı ile insanları bencillığe teşvik ettiği, insanî duyguları öldürdüğü, zenginin daha zengin, fakirin daha fakir olduğu sömürgeci bir düzen ortaya çıkardığı ve kısacası tüm musibetlerin başı olduğu gibi ideolojik ve bilimsel tarafsızlıktan uzak yaklaşımlar gelmektedir. Bu eleştirilerin karşısına doğru olguları ne kadar sunarsanız sunun piyasa ekonomisi hakkındaki efsaneler tükenmeyecektir.⁷ *Hartwell'in belirttiği gibi, olgusal olarak yanlış temellere dayanan tarihsel efsaneler, "yanlış" olguların karşısına "doğru" olguları çıkarmakla ortadan kalkmıyor. Çünkü bu konudaki tartışma olgusal değil, büyük ölçüde ideolojik bir tartışmadır."*

Piyasa Ekonomisi Hakkında Efsaneler ve Zenginliğin Oluşumu

Piyasa ekonomisinin bireyi "bencilleştirildiğini" ve "kişisel çıkar" peşinde koştuğunu iddia edenlerin, her şeyden önce insan tabiatını göz ardı ederek bu yorumu yaptıklarını düşünüyorum. Her insan, tabiatın doğal kanunu gereği önce kendisi için

⁶Der. Yayla, Atilla a.g.e., s.73

⁷ Erdoğan, Mustafa "İyi Niyet, Yoksulluk ve Piyasa,

http://www.ozgurtoplumundegerleri.com/res/Mustafa_Erdogan_Iyi_Niyet_Yoksulluk_ve_Piyasa.pdf (E.T. 05.04.2013)

yaşam mücadelesi verir.⁸“Bunun böyle olduğunu anlamak için herkesin kendi nefsinı gözlemlemesi yeterlidir.” Söz gelimi bir kamu görevlisi, devlete veya vatana hizmet için mi çalışıyor, yoksa hayatını kazanmak için mi? Bu kamu görevlisine daha iyi koşullarda ve beş katı bir maaş teklif etseniz, ben “bireysel çıkar” peşinde değilim, “önce vatan” diyerek yerinde kalmayı mı tercih edecek, yoksa herkesin tereddüt etmeden yapacağı gibi daha fazla maaşı mı tercih edecek? Bu bağlamda bireysel çıkar arayışı ahlâksızca veya zararlı bir tutum değil, bilakis insan doğasının bir parçasıdır. Asıl sorunun kendi içimizde bir muhasebe yapmadan karşımızdakileri bencillikle suçlamamızdan kaynaklandığını düşünüyorum. Bu durumu A. Smith’in ölümsüz ifadesiyle açıklamak gerekirse,⁹“Yemeğimizi kasabın, biracının, ya da fırıncının yardımseverliğinden dolayı değil, onların kendi çıkarlarını gözetmeleri sayesinde elde ederiz. Onların insan severliğine değil, bencilliklerine sesleniriz. Hiçbir zaman kendi ihtiyacımıza ağızımıza almaz, onların kendi faydasından dem vururuz.”

Ayrıca bireysel çıkar sadece o kişiye değil, o kişinin etrafındaki kişilere de fayda sağlar. Birey “kendisini düşünerek” hareket eder. Ancak elde ettiği sonuç, çoğu zaman bir başkasının da ihtiyaçlarını giderecek şekilde sonuçlanır. Mises’in ifadesiyle,¹⁰“Herkes kendisinde hem araç hem de bir amaçtır. Kendisi için nihai amaç, diğer insanların amaçlarını elde etme gayretlerinde ise onlar için bir araçtır.” A.Smith de bu konuya dikkat çekerek, “insanların kendi çıkarlarının peşinden gitmelerine izin verilirse, sanki bir görünmez el (invisible hand) onları yönlendirircesine, niyetleri o olmasa bile, diğer insanların da ihtiyaçlarını giderecek şekilde hareket etmiş olacaktır.” der.

İnsanları sömürdüğü ve kendi emeğine yabancılaştırdığını söyleyen grubun temel argümanı sanayi devrimiyle ortaya çıkan seri üretime kadar gitmektedir. Bu gruhun öncülerinden biri olan Marx, sanayi devrimi ile insanların piyasanın kölesi haline getirildiğini ve iyice yoksullaştığını söyler. Aslında bu argümanın arkasında diyalektik dönüşüm-proletarya devrimi beklentisi vardır. Bu bağlamda Marx, sanayi devrimi sonrasında ortaya çıkan düzenin kendi iç çelişkileri sonucunda yıkılmaya mahkûm olduğunu iddia eder. Ve bu yıkılışın akabinde “tarihin daha ileri” bir aşaması olduğunu düşündüğü, sosyalizmin kurulacağını öngörür. Ancak şuana kadar yaşanan tarihsel

⁸ Yayla, Atilla “Piyasa Ekonomisi: Efsaneler ve Gerçekler”, http://www.ozgurtoplumundegerleri.com/res/Atilla_Yayla_Piyasa_Ekonomisi_Efsaneler_ve_Gercekler (E.T. 07.04.2013)

⁹ Smith, Adam “Ulusların Zenginliği” çev. Haldun Derin, (Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Kasım 2006) s.16

¹⁰ Mises, Ludwig von, “İnsan Eylemi” çev. İsmail Aktar, Mustafa Acar, (Liberte Yayınları, Ağustos, 2008) s. 257

deneyimlerin bize gösterdiği üzere bu öngörünün bile gerçekleşmediğini gördüğümüzde, piyasa ekonomisi modeline yapılan eleştirilerin ideolojik olmaktan öteye gidemediğini söyleyebiliriz. Ayrıca İngiltere’de sanayi devriminin başlaması ve piyasa ekonomisinin filizlenmesinden itibaren işçilerin hayat standartlarında ve hayat tarzlarında Marx’ın öngördüğü gibi sürekli kötüleşme değil, aksine sürekli bir iyileşme olduğu görülmüştür.

Piyasa ekonomisi, alternatiflerine göre zenginliği sağlamada kuşkusuz daha başarılıdır. Dünyadaki zengin ülkelere de baktığımızda orada piyasa ekonomisinin mevcudiyetini görebiliriz. Bugün Kenya, Etiyopya, Somali gibi ülkelerde fakirliğin o ülkelerin kaderi haline gelmesinin veya bir türlü zenginliği sağlayamamasının sebebi, piyasa ekonomisinin oralardaki mevcudiyeti değil, oralara girememesidir. Ve görülmüştür ki bu ülkeler ekonomide korumacılığı kaldırdıkça ve ekonomilerini dışarıya açtıkça hayat seviyelerinde önemli bir artış yaşanmıştır. Bir başka örnek Çin’dir. 1980’lerden bu yana dışarıya kapısını açan Çin, özelleştirme ve iktisadi faaliyetlerde kontrolü gevşeterek ciddi bir ekonomik büyüme sağlamıştır. Çin’in bu ekonomik transformasyonu milyonlarca insanı sefaletin dışına çekmiş ve bu durum insanların hayat seviyelerinde önemli bir iyileştirme gerçekleştirmiştir.

Piyasa ekonomisi sadece fakirliğin çözümünde değil, aynı zamanda barışın içselleştirilmesinde de kullanılan bir araçtır. Çünkü piyasa farklı dinden, dilden ve farklı coğrafyadan insanları bir araya getirir. Hayek’e göre, ¹¹*"Bugün herhangi bir Avrupalı veya Amerikalının hayatını Japonya, Avustralya veya Zaire’de olanlarla bağlantılı kılan şey, piyasa ilişkileri ağıyla aktarılan tesir ve akisleridir."*

Fakirlik veya zenginlik daha çok iktisadi hayatın nasıl düzenlendiği ile ilgili olduğu için bu durumda “en çok iş” devletlere düşmektedir. Devlet, en temelde insanların özgürlüğünü ve özel mülkiyetini korumak üzere insanların karşılıklı sözleşmeleri ile oluşturulmuştur. ¹²*"Devlet, eğer uygun bir şekilde yönetilirse, toplumun, beşeri işbirliğinin ve medeniyetin temelidir. İnsanın beşeri mutluluğunu ve refahını arttırmaya yönelik çabalarındaki yararlı ve kullanışlı araçtır. Ama devlet sadece ve sadece bir araçtır, nihai hedef değil."* Locke’un ifadesiyle, ¹³*"Devlet, yalnızca yurttaşların faydası*

¹¹ Butler, Eamonn a.g.e., s.61

¹² Mises, Ludwig von, “Kadir-i Mutlak Devlet” çev. Yusuf Şahin, (Liberte Yayınları, Ocak 2010) s.60

¹³ Toku, Neşet “John Locke ve Siyaset Felsefesi”, (Liberte Yayınları, Mart 2003) s.149

için kurulmuştur.” Zenginliğe giden yolda insanların faydasına olan her şeye müdahale eden devlet anlayışı değil, insanları ve piyasayı rahat bırakan devlet anlayışıdır. Bu bağlamda devlet küçültülmeli ve özellikle ekonomik hayattan mümkün mertebe çekilmelidir.

Fakirliğin Azalmasında Devletin “Rolü”

1-Devlet ve “Zenginlik” Üzerine

Özellikle devlet anlayışının etkin olduğu toplumlarda, fakirlik sorununu ancak devletin çözebileceği düşünülür. Bu bağlamda devletin piyasa müdahale ederek yeniden bir dağıtım rolü üstlenmesi ve “adil” bir dağılım yapması gerektiği düşünülür. Ancak bu istek, çoğu zaman devleti niyetlenmemiş şekilde otoriter bir yönetime götürmektedir. Mises’in ifadesiyle, ¹⁴*“Daha fazla devlet müdahalesi isteyenler, daha fazla baskı ve daha az özgürlük istemektedir.”* Ayrıca ¹⁵*“fakirlik, iyi paylaşmamakla yahut dağıtımın “doğru” ve “adil” olmamasıyla değil, özünde iyi, ucuz ve çok üretememekle ilgilidir. Çok üreten ülkeler zengin, az üreten ülkeler fakirdir. Bu iktisadi hayatın bir gerçeğidir. Hoşunuza gitmeyebilir, fakat onu değiştiremezsiniz.”*

Ayrıca eğer devletlerin gücü veya marifeti fakirlik sorununu çözmeye yetseydi, otoriter sistemler uzun zaman önce dünyanın en zengin toplumları olurdu. Oysa her alanda piyasaya ve toplumsal hayata müdahale eden otoriter devletlerde, açlık nidaları ve sefalet, o devletin kaderi olmuştur. ¹⁶*“Bazı kimseler der ki; devlet toplum için bazı şeyler yapmaya kalkınca, bir görünmez ayak müdahale eder ve sonuç her zaman devletin beklediğinden daha kötü olur. Geride kalan otuz yılda dünyanın her tarafında devletlerin yaptığı refah harcamalarının sonuçları bu tespiti doğrulamaktadır.”*

Bir toplumu zengin yapan devletler veya siyasi iktidarlar değil, girişimcilerdir. Bu bağlamda devlet, toplum mühendisliği misyonu yüklenerek ekonomik hayatı planlama hevesine kapılmamalıdır. Çünkü her türlü iktisadi plan, bireysel tercihleri ve şahsi zevkleri hesaba katmayacaktır. Ve iktisadi anlamda bir müdahale kaçınılmaz olacak. Bu durumda özel mülkiyet anlayışı zarar görecektir. Ayrıca keyfi müdahaleler girişimcileri caydırır ve üretimde azalmalar baş göstermeye başlar. Söz gelimi bir çiftçinin ürettiği ürünü elinden alırsanız, bu çiftçi bir daha herhangi bir şey üretmez.

¹⁴ Mises, Ludwig von, a.g.e., s.674

¹⁵ Yayla, Atilla “İktisat ve Hayat”, (Liberte Yayınları, Aralık 2007) s.27

¹⁶ Swanepoel, Marc “Sefaletten Zenginliğe” çev. Atilla Yayla-Orhan Çakmak, (Liberte Yayınları, Ekim 2008) s.62

Dolayısıyla çiftçinin üretim sürecinde bulun(a)maması en başta hem kendisi için hem de çevresindekiler için maddi bir yoksunluk ortaya çıkaracaktır. Amiyane bir tabirle söylemek gerekirse, üretim olmadan fakirliği azaltmak, tekerlek olmadan da arabanın gidebileceğini düşünmeye benzer.

Ayrıca kişi, hayatını kendi planlarına göre şekillendirebildiği müddetçe özgür kalabilir. Hayatını başkasının planlarına göre sürdüren kişi, ancak 1940'larda Almanya'da bir Yahudi'nin özgürlüğü kadar "özgür" olabilir. *"¹⁷Muhtemel veya fiili zulmü-tiranlığı pratik olarak tamamen kaldırmasa da en aza indiren sistem olarak piyasa ekonomisinin alternatifi yok gibidir. Çünkü piyasa ekonomisi, en azından ekonomik gücü topluma yaydığı ve özel mülkiyetin mahremiyetine önem verdiği için muhtemel potansiyel tiranlıklar için caydırıcı olacaktır."* Bu bağlamda özgür bir toplumda piyasa ekonomisi birey özgürlüğünün de teminatıdır.

2- Devlet ve "Refah" Programları Üzerine

Devletçi refah politikaları her ne kadar "iyi niyetli" olsa da fakirlik sorununu çözmede başarısız olmuştur. Çünkü devletin "hayır" amaçlı refah programlarında gerçek hedef kitle her zaman göz ardı edilir. Bu programlar genel anlamda, mantık hesaba katılmadan yürütülür. Elektriğin bile olmadığı bir yerde "hayır" amacıyla fakirlere çamaşır makinesi dağıtımını, ussal olarak açıklayabilmek çok kolay olmasa gerek. Ve daha çok siyasi amaçlı kullanılır. Bunu kanıtlamak için seçimlerden bir yıl önceki ve bir yıl sonraki "hayır" yardımlarını(*maddi anlamda*) mukayese ettiğimizde, hangi amaçla kullanıldığını çok net görebiliriz. Dolayısıyla fakirliği azaltmakta devletçi refah programlarından "hayır" beklemek yerine, devletin bu sürece hiç bulaşmamasını sağlamak daha manidar olacaktır.

Ancak bu demek değildir ki, kendi hata ve kabahatleri olmaksızın açlık ve evsizlik durumuna düşen insanların acılarına karşı kayıtsız kalalım. Hayek'in ifadesiyle,¹⁸*"Kuşkusuz, herkese sağlıklarını ve çalışma kapasitelerini korumaya yetecek asgari ölçüde gıda, giyecek ve barınak imkânı sağlanabilmelidir."* Fakat bu durum sürekliliğe dönüşmemelidir. Aksi takdirde kişi kendini geliştirme zahmetine girmeyecek

¹⁷ Editör: Demir, Ömer "İslam, Sivil Toplum, Piyasa Ekonomisi", (Liberte Yayınları, 1.Baskı 1999) s.106

¹⁸ Hayek, Friedrich A. "Kölelik Yolu" çevrnlr: Turhan Feyzioğlu ve Yıldırım Arsan (Liberte Yayınları, Eylül 2004) s.166

ve tembellerin çalışması için her türlü teşvik ortadan kalkmış olacaktır. ¹⁹*“Belki de refah programlarına tehlikeli uyuşturucu maddelere bakıldığı gibi bakılmalıdır. Kimi durumlarda uyuşturucu hastanın hayatını korumak için gerekli olabilir. Fakat yine de uyuşturucu özü itibariyle tehlikelidir ve dikkatli kullanılmalıdır. Aksi takdirde hasta bir uyuşturucu bağımlısına dönüşebilir.”*

3-Devlet ve Fiyat Sistemi Üzerine

Devlet kimin ne üreteceğine ne kadar üreteceğine ve hangi fiyattan satacağına karar vermek gibi beyhude bir çaba içerisine de girmemelidir. Girişimciler, piyasa ekonomisinin işlediği bir yerde neyi ne kadar üreteceğini ve hangi fiyattan satarsa kendisi için faydalı olacağını, spontane oluşan fiyat sistemini takip ederek en etkin bir şekilde düzenler. Devlet her ne kadar iyi niyetli iktisadi planlar hazırlarsa hazırlasın, fiyat sistemi kadar etkili sonuçlar veremez. Ayrıca hayatın kendi içinde de insan aklının önceden düşünerek planlayamayacağı muazzam ölçüde faydalı örneklerle rastlamak mümkündür. Hayek’e göre, ²⁰*“Bir patikanın oluşması, kimsenin böyle bir maksada matuf niyeti değildir; ama en kolay yolu bulmak için insanların özel maksat ve emellerinin hoş ve isabetli bir neticesidir.”* Bir başka örnek lisanlardır. ²¹*“Balta girmemiş ormanlarda yaşayan insanlar karmaşık gramer kuralları ihtiva eden dillere sahiptir. Bu lisanları kim dizayn etmiştir? Tabii ki ilksel kabile insanları değil. Fiyat sistemi gibi, lisan da insan davranışlarının mahsulü olarak gelişmiş, fakat insan tasarımıyla ortaya çıkmamıştır.”*

Sonuç olarak

Fakirlik sorunu, fakirlere duyulan sevgi ve temenniyle veya piyasa ekonomisinin lanetlenmesiyle değil, ancak zenginlikle çözülür. Zenginlik ise ancak devletin veya herhangi bir yüksek otoritenin ekonomik hayata müdahale etmediği, özel mülkiyet anlayışının benimsendiği, sivil toplum anlayışının etkin olduğu, insan haklarının anayasal güvence altına alındığı ve sonuç olarak insanların özgür olduğu bir toplumda ortaya çıkar.

İdeolojik söylemleri bir yana bırakıp somut veriler üzerinden dünyadaki müreffeh toplumlara baktığımızda, bu zenginliğin arkasında sınırlı devlet ve serbest piyasa anlayışının izlerini görebiliriz. Dolayısıyla sürekli müdahale eden bir devlet

¹⁹ Swanepoel, Marc a.g.e., s.62

²⁰ Butler, Eamonn a.g.e., s.22

²¹ Swanepoel, Marc a.g.e., s.33

anlayışı yerine, bireyi özgür bırakıp kendi çıkarı peşinde koşmaya fırsat veren bir devlet anlayışına ihtiyacımız var. İnsanlar kendi hâline bırakıldığında, yani bir kamu otoritesi, bir ideoloji veya bir ütopya adına bireylerin davranışları baskı altına alınmadığında, insanların kendi ekonomik durumlarını iyileştirebildiğı görölmüştür. Dolayısıyla insanlara sürekli müdahale ederek onları bir program veya bir ideoloji altına almaya çalışmak yerine, onları rahat bırakıp kendi potansiyellerini kullanmalarına izin vermek tüm insanlık için daha faydalı sonuçlar verecektir. Fakirliğin azalması ve zenginliğin oluşmasına gidecek yol da bu özgürlük yolundan geçer.

Son söz olarak, piyasa ekonomisi modeli mükemmel ve noksansız değildir. Ancak alternatiflerinden kuşkusuz daha iyi bir modeldir. Bu bağlamda herkes için barışın, refahın, adaletin ve özgürlüğün var olacağı yegâne toplum, piyasa ekonomisi toplumdur.

KAYNAKÇA:

Butler, Eamonn *“Hayek”*, çev. Yusuf Ziya Çelikkaya”, (Liberte Yayınları, Ankara 2001)

Derleyen: Yayla, Atilla *“Piyasa Medeniyeti”* (Liberte Yayınları, Ocak 2004)

Editör: Demir, Ömer *“İslam, Sivil Toplum, Piyasa Ekonomisi”*, (Liberte Yayınları, 1.Baskı 1999)

Erdoğan, Mustafa *“İyi Niyet, Yoksulluk ve Piyasa”*,

[http://www.ozgurtoplumundegerleri.com/res/Mustafa_Erdogan_Iyi_Niyet_Yoksulluk_v
e_Piyasa.pdf](http://www.ozgurtoplumundegerleri.com/res/Mustafa_Erdogan_Iyi_Niyet_Yoksulluk_ve_Piyasa.pdf) (E.T. 05.04.2013)

Hayek, Friedrich A. *“Kölelik Yolu”* çevirenler: Turhan Feyzioğlu ve Yıldırım Arsan (Liberte Yayınları, Eylül 2004)

Mises, Ludwig von, *“Kadir-i Mutlak Devlet”* çev. Yusuf Şahin, (Liberte Yayınları, Ocak 2010)

Mises, Ludwig von, *“İnsan Eylemi”* çev. İsmail Aktar, Mustafa Acar, (Liberte Yayınları, Ağustos, 2008)

Smith, Adam *“Ulusların Zenginliği”* çev. Haldun Derin, (Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Kasım 2006)

Swanepoel, Marc *“Sefaletten Zenginliğe”* çev. Atilla Yayla-Orhan Çakmak, (Liberte Yayınları, Ekim 2008)

Toku, Neşet *“John Locke ve Siyaset Felsefesi”*, (Liberte Yayınları, Mart 2003)

Yayla, Atilla *“İktisat ve Hayat”*, (Liberte Yayınları, Aralık 2007)

Yayla, Atilla *“Devletçi Zihniyet ve Piyasa Ekonomisi”*, (Liberte Yayınları, Ocak 2001)

Yayla, Atilla *“Piyasa Ekonomisi: Efsaneler ve Gerçekler”*

[http://www.ozgurtoplumundegerleri.com/res/Atilla_Yayla_Piyasa_Ekonomisi_Efsaneler
ve_Gercekler](http://www.ozgurtoplumundegerleri.com/res/Atilla_Yayla_Piyasa_Ekonomisi_Efsaneler_ve_Gercekler) (E.T. 07.04.2013)